

Ovidiu Serafim TRUFIN
IEM, Bucharest, Romania

**INVESTMENT DEVELOPMENT PATH –
CONCEPT AND TERMS** | THEORETICAL
ARTICLES
VIEWPOINT
AND REPLIES

Keywords

Foreign Direct Investments,
Investment Development Path,
Net Outward Investment,
Stages of Investment Development Path

JEL Classification

F23, F43, O11

Abstract

This article aims to analyze and explain the traditional model of Investment Development Path with new theoretical approaches. Investment Development Path is the latest theory about foreign direct investment and explains the relationship between a country's development level and international investment position of a country. It has become a necessity in this research field of Romanian economy to establish a idiosyncratic model for evolution of inflows and outflows of Foreign Direct Investments after 1990. Also, persistent confusion between static and dynamic nature in using appropriate economic Romanian terms is removed. General theoretical approach is enhanced with new elements of schematic theorizing of Stages of Investment Development Path.

1. Introducere

Dezvoltarea prin investiții a unei țări receptoare este un proces incremental și iterativ care are la bază evoluțiile irilor și intrărilor de ISD. Cel mai nou concept privind investițiile străine - procesul de dezvoltare investițional (PDI) (Investment Development Path - IDP), a fost introdus în lucrarea "Explaining the international direct investment position of countries: towards a dynamic and development approach", ca o abordare dinamică în cadrul paradigmei OLI (ownership-localization-internalization) [1]. PDI este un concept empiric care descrie evoluția poziției investiționale nete (Net Outward Investments Position (NOIP)). Evoluția PIN pornește de la ipoteza unei legături între nivelul de dezvoltare al țării (reprezentat de PIB pe cap de locuitor) și investițiile externe nete (IEN), adică diferența între ieșirile și intrările de ISD (Net Outward Investment (NOI)). Ipoteza fundamentală a acestei teorii este aceea că, pe măsură ce țara se dezvoltă, condițiile pentru companiile locale și străine se schimbă, afectând fluxul de ISD. Acest flux intern și extern de investiții influențează structura economică a țării receptoare printr-o interacțiune dinamică reciprocă (Figure 1).

2. Metodologie

Caracterul dinamic și în continuă schimbare a ISD și, pe de altă parte, specificul fiecărei țări receptoare impune o analiză continuă a stadiilor de dezvoltare a PDI. În urma analizei literaturii de specialitate privind modelul tradițional al PDI se impune o schematizare a stadiilor de dezvoltare, datorită permanentei transformări și evoluții a irilor receptoare. De asemenea, cercetarea comparativă a articolelor privind conceptul PDI pentru România între anii 1990 - 2014 a reliefat faptul că nu există o delimitare clară între natura statică și dinamică a conceptului. Persistă o confuzie între termenii de bază ai acestui concept în literatura specifică domeniului și astfel, se suprapune poziția statică cu cea dinamică a PDI.

3. Literatura de specialitate

Pornind de la conceptul inițial al PDI, paradigma evoluției Poziției investiționale nete (PIN) a trecut prin mai multe etape de conceptualizare și evoluție a teoriei. Fiind un proces în continuă transformare, PDI a constituit subiectul cercetării mai multor economiști de marcă. Astfel, conceptul inițial a fost redefinit prin completarea teoriei de bază cu fluctuația evoluției PIN din stadiul cinci [2]. Odată formulat conceptul de bază cu evoluția sinusoidală în cele cinci stadii de dezvoltare ale PDI, dezvoltările ulterioare s-au dezvoltat prin introducerea unor variabile care influențează intrările și ieșirile de investiții străine directe din țara receptoare. Astfel, conceptul s-a extins prin

recunoașterea contribuției comerțului intracompanie la evoluția PIN [3]. Conform acestei teorii, dezvoltarea și evoluția PDI are loc după momentul în care s-a realizat dezvoltarea prin comerțul intracompanie a ISD, comerțul fiind cel mai vechi canal al relațiilor economice dintre state. Astfel, este introdus conceptul de "Trade Development Path" (TDP), concept care recunoaște comerțul internațional ca fiind factor primordial al dezvoltării. Potrivit acestui concept, activitatea de comerț și creșterea influxurilor de ISD sunt corelate pozitiv cu creșterea PIB/loc. și creșterea cantității de bunuri create într-o economie. Pe măsură ce dezvoltarea economică, ISD și exporturile evoluează crescător, de la un comerț slab dezvoltat și ISD intraindustrie, la un comerț extins și la o creștere a ISD în afara industriei în care activează firma.

Pentru Stadiul dezvoltării investiționale (SDI) 4 și 5 al PDI, este abordată teoria evoluției PIN din perspectiva variabilelor privind cercetarea și dezvoltarea. Așa cum mărimea pieței țării gazdă reprezintă unul dintre factorii principali fie ai stagnării, fie ai trecerii din SDI 2 spre SDI 3, tot astfel cercetarea și dezvoltarea influențează evoluția din SDI 4 și 5 [6].

Conceptul inițial al PDI a explicat evoluția PIN printr-o corelare cu evoluția dezvoltării economice, reprezentată de PIB/loc. Trebuie precizat că acest model de evoluție a dezvoltării nu se regăsește în mod identic în fiecare țară receptoare, iar PDI prezintă numeroase particularități de dezvoltare. Prin dezvoltarea paradigmei eclectice se atrage atenția asupra faptului că varianta originală a PDI reprezintă cadrul care permite explicarea cu privire la particularitățile evoluției pentru fiecare țară receptoare de ISD [7].

Deoarece domeniul dezvoltării în general reprezintă o reflexie a interesului macroeconomic, aceasta constituie domeniul principal al responsabilității guvernamentale. Investițiile străine apar în urma unor decizii de internaționalizare a afacerilor luate de CMN și, din acest punct de vedere, ISD pot fi analizate microeconomic, dar în același timp, prezintă și consecințe macroeconomice legate de dezvoltare. Astfel, strategiile în internaționalizare a CMN pot fi considerate ca fiind determinantul principal al evoluției PDI.

4. Termenii PDI pentru limbajul economic specific domeniului

Având în vedere noutatea subiectului cercetat și dificultatea lingvistică de adaptare pentru limba română a termenilor folosiți, pentru o mai bună înțelegere și descriere a conceptului, vom explica fiecare componentă a PDI pornind de la echivalentul provenit din limba engleză. Noutatea conceptului pentru economia românească necesită

o identificare și implementare acerbă a termenilor economici folosiți pentru explicarea conceptului PDI. Acest demers își dorește să fie unul tranșant și definitiv, care să constituie temelia viitoarelor cercetări. În primul rând trebuie să facem distincția între forma statică și cea dinamică a conceptului, respectiv Poziția investițională Net (PIN) și Procesul de dezvoltare investițională (PDI). Astfel, în limba română s-au impus următorii termeni și acronime pentru limbajul economic specific domeniului (Table No. 1):

- Investiții externe nete (IEN) pentru Net Outward Investment (NOI): analiza fluxurilor de ISD impune cunoașterea stocului de investiții străine directe orientate spre exterior din care se scad fluxurile. Pentru o evoluție pozitivă a PDI, mai importate sunt ieșirile de ISD;
- Poziția Investițională Net (PIN) pentru Net Outward Investment Position (NOIP): explică o situație temporară, la un moment dat a dezvoltării ISD. În grafic este reprezentat de punctul de întâlnire a valorilor date de IEN și PIB/loc. Reprezentarea datelor de investiții externe nete impune o înțelegere a dezvoltării spre exterior a PIN *Appendices A*;
- Procesul de dezvoltare investițională (PDI) pentru Investment Development Path (IDP): explică o evoluție dinamică a PIN; se poate folosi și expresia „evoluția PIN”; în grafic este reprezentat de traiectoria liniei sinusoidale dată de punctele PIN; pentru o mai bună reprezentare a dinamismului și continuu schimbării se va folosi termenul de Proces de dezvoltare investițională (PDI) care poate defini astfel un fenomen economic de ansamblu *Appendices B*;
- Stadiile dezvoltării investiționale (SDI 1-5): explică natura iterativă și incrementală a Procesului de dezvoltare investițională (PDI).

Punând în balanță rezultatele din mișcările de capitaluri în cele două direcții – *out* și *in* – rezultă astfel, poziția investițională internă a țării (PIN), calculată ca diferență între stocul ieșirilor brute de capital pentru investiții directe și cel al intrărilor de investiții directe, deci soldul ieșirilor nete de investiții străine directe (NOIP) [3]. Rezultatul cu minus, ne arată că țara respectivă este primitivă netă de ISD. Situația la un moment dat a PIN precum și evoluția acesteia par să aibă legătură cu evoluția dezvoltării economice – rile dezvoltate sunt, până la un moment dat, exportatori neti de ISD, iar rile mai slab dezvoltate sunt primitivă netă de ISD. Deoarece dezvoltarea economică a unei țări urmează o anumită traiectorie, parcurge anumite etape, s-a ridicat întrebarea cu privire la legătura care poate exista între stadiul dezvoltării unei țări, exprimat prin PIB/loc., și poziția sa investițională netă. Legătura dintre evoluția PIN și evoluția nivelului dezvoltării, proxy PIB/loc., a fost explicată în teoria PDI.

5. Stadiile Procesului de dezvoltare investițională (SDI 1 - 5)

Conform teoriei PDI, rile evoluează prin cinci stadii de dezvoltare și anume (Table No.2):

Stadiul 1 (SDI 1) este specific unei perioade de preindustrializare a economiei. În acest stadiu avantajele competitive ale țării receptoare nu sunt suficiente de atractive pentru companiile multinaționale (CMN). În stadiul 1 sunt surprinse următoarele aspecte economice: fluxurile de intrări și ieșiri de ISD sunt aproape inexistente, internaționalizarea firmelor locale se află într-o perioadă de început, piața țării-gazdă este de mici dimensiuni, infrastructura de transport este slab dezvoltată, forța de muncă este necalificată, legislația în domeniu se află în curs de implementare, se manifestă un nivel scăzut al cererii și al venitului pe locuitor, firmele locale prezintă avantajele de proprietate și acumulare tehnologică scăzută. Există puține bunuri create pentru fluxul economic iar aceste bunuri provin din sectorul de producție primară. În SDI 1 companiile străine vor prefera să exporte și să importe decât să investească direct. Există tendințe pronunțate de influențare a ISD prin politici guvernamentale îndreptate spre o protecție industrială a bunurilor create de firmele locale și un control al importurilor și exporturilor. De asemenea, implicarea guvernamentală în promovarea pe piețele externe a bunurilor create în economie este inexistentă.

Legătura dintre politicile guvernamentale și fluxul de ISD este influențată de următorii trei factori: infrastructura de bază, capitalului uman (pregătirea de specialitate și educația profesională), politicile economice și sociale (protejarea importurilor, subvenționarea prețurilor și subvenționarea exporturilor).

SDI 1 este reprezentat de evoluția curbei formată din mișcările punctelor PIN. Cum IEN sunt de valori negative (intrările de investiții străine sunt mai mari decât ieșirile de ISD) și PIB/loc. este reprezentat de o valoare pozitivă, rezultă că PIN va fi de valoare negativă, iar evoluția PIN tot negativă, adică vom avea un Proces de dezvoltare investițională negativ.

$$IEN (\text{ieșiri ISD} - \text{intrări ISD}) < 0 \Rightarrow PIN < 0 \Rightarrow PDI (-)$$

Trecerea în *Stadiul 2 (SDI 2)* al PDI se face odată cu dezvoltarea unor avantaje specifice țării gazdă sau ca urmare a unor evenimente care influențează creșterea fluxului de ISD (de exemplu, aderarea la un bloc economic regional, implementarea de noi politici economice de deschidere a pieței etc). În SDI 2 intrările de investiții străine directe încep să crească. Avantajele de localizare și proprietate ale companiilor locale se dezvoltă față de stadiul anterior. Guvernele țării gazdă încep să impună bariere tarifare sau nontarifare multinaționalelor. Nivelul investițiilor străine

directe din SDI 2 este influențat de politicile guvernamentale privind dezvoltarea (subvenționarea exporturilor, achiziționarea de tehnologie etc.). Aceste noi reglementări tarifare și nontarifare influențează companiile locale din ara gazdă. De asemenea, creșterea volumului de ISD este influențată și de factorii neguvernamentali (avantajele de localizare, costurile de producție din alte țări etc.). În acest stadiu al PDI se înregistrează o scădere a ratei de creștere a investițiilor străine directe care intră în ara gazdă, dar se înregistrează o creștere a investițiilor străine directe spre exterior. Avantajele de proprietate ale CMN, bunurile tangibile, capacitățile manageriale, vor începe să se diminueze, pe măsură ce firmele locale își vor dezvolta propriile avantaje competitive, fiind astfel capabile de competiție în aceleași sectoare ca și investitorii străini. Aceasta va duce la o schimbare a avantajelor de proprietate. Noile avantaje se bazează pe bunurile intangibile (inovațiile tehnologice, capacitățile manageriale sau de marketing).

În SDI 2 companiile străine concurează cu firmele locale care și-au modificat avantajele de proprietate și își coordonează din ce în ce mai bine producția dispersată geografic. Astfel, avantajele companiilor locale se bazează pe active de proprietate și vor fi asemănătoare activelor de înute de investitorii străini, mai puțin în cele intensiv tehnologizate. Deși este posibil ca ieșirile de investiții străine directe să crească în SDI 2, creșterea nu este într-atât de mare încât să compenseze rata de creștere a influxurilor de investiții directe.

De-a lungul SDI 2 a PDI, ieșirile gazdă urmesc să și crească volumul de investiții interne nete și să aibă un PIN scăzut (cât mai aproape de valoarea 0). Spre sfârșitul acestui stadiu, rata de creștere ale ieșirilor de ISD va tinde să egaleze rata de creștere a internaționalizării firmelor locale. Forma și poziția evoluției PIN variază între țări, în funcție de structurile economice specifice (mărimile pieței, disponibilitatea resurselor naturale etc), tipurile de ISD și politicile guvernamentale. Astfel, a apărut întrebarea dacă conceptul inițial privind evoluția PIN, deci conținutul inițial al PDI, care leagă evoluția PIN de PIB/loc. se verifică sau nu în toate cazurile.

Fiecare ar urma să aibă un tipar asemănător celui sugerat de teoria clasică a PDI, idiosincrasia modelului fiind astfel confirmată, dar această evoluție are un caracter specific fiecărei țări receptoare, determinat de prezența factorilor specifici. Astfel, pentru determinarea SDI 2 a unei țări receptoare se impunea ca teoria să fie verificată empiric, pentru a pune în evidență un eventual caracter particular.

Evoluția PIN în SDI 2 este reprezentată de accentuarea curbei negative formată în SDI 1. IEN și PIN prezintă valori negative, evoluția PIN este

negativ, întregul Proces de dezvoltare investițional din SDI 2 fiind la rândul său negativ:

$$IEN < 0 \Rightarrow PIN < 0 \Rightarrow PDI (-)$$

Stadiul 3 (SDI 3) se deosebește de stadiile anterioare prin faptul că pentru prima oară, volumul ieșirilor de ISD va începe să crească, mai accelerat, după evoluția lent înregistrată în SDI 2. Explicația acestei schimbări este dată de avantajele create pentru ara receptoare de creșterea productivității firmelor locale, care vor fi din ce în ce mai competitive pe piața internă și externă.

În stadiu 3, balanța comercială este excedentară. Acest excedent este de o importanță majoră pentru evoluția PIN deoarece reprezintă un punct de inflexiune („turning point”) al întregii evoluții a PDI. De asemenea, acest punct de inflexiune reprezintă trecerea din SDI 2, în SDI 3. Reprezentarea grafică a acestui punct de inflexiune este dată de schimbarea traiectoriei curbei evoluției PIN care de această dată tinde spre 0, adică spre situația în care intrările de ISD sunt egale cu ieșirile de ISD.

În SDI 3 are loc un proces de îmbunătățire a implementării noilor tehnologii în ara gazdă, o creștere salarială și îmbunătățirea avantajelor de proprietate a CMN. Capabilitățile tehnologice ale economiei țării gazdă se îndreaptă către producția de bunuri standardizate. Odată cu înregistrarea unei creșteri salariale, activitățile intensive în muncă vor scădea, iar investițiile directe externe vor tinde să fie direcționate către țările aflate în Stadiile 1 și 2. Investițiile externe din țările aflate în SDI 3 vor fi făcute în scopul achiziționării de active și pentru a proteja sau crește avantajele de proprietate, în timp ce investițiile interne vor urmări o producție mai eficientă.

În acest stadiu, politicile guvernamentale vor încuraja atragerea ISD printr-o reducere a imperfecțiunilor pieței, îmbunătățirea avantajelor specifice proprietății și prin ajustări structurale. Toate aceste politici vor fi necesare pentru trecerea în Stadiul 4 al evoluției PIN.

Reprezentarea grafică a punctului de inflexiune este dată de schimbarea traiectoriei curbei evoluției PIN, care în SDI 3 tinde spre 0 (intrările de ISD sunt egale cu ieșirile de ISD). IEN și PIN prezintă valori negative, iar evoluția PIN este negativă dar tinde, de această dată spre 0, adică spre acel punct al PIN în care: ieșiri ISD = intrări ISD.

Procesul de dezvoltare investițional din SDI 3 este negativ și tinde spre 0:

$$IEN < 0 \Rightarrow PIN < 0 (= > 0) \Rightarrow PDI (-)$$

În *Stadiului 4 (SDI 4)* a PDI, internaționalizarea firmelor locale înregistrată în stadiului 3 va transforma, în final, ieșirile receptoare în investitori externi. Avantajele actorilor economici locali pornesc de la bunuri create printr-un management internațional și o bună coordonare a producției dispersate geografic.

În SDI 4, Poziția investițională netă devine pozitivă pe măsură ce ieșirile de ISD sunt mai mari sau devin egale cu influxurile de ISD. Companiile locale sunt acum nu doar capabile să concureze cu partenerii internaționali, dar sunt capabile să investească pe piețele străine. Investițiile vor crește progresiv pe măsură ce companiile locale vor investi în economii aflate în stadii de dezvoltare inferioare, pentru a-și menține avantajele competitive și pentru a ocoli barierele comerciale. Producția intraindustrială va crește, astfel încât formarea de clustere de dezvoltare va deveni mai pronunțată în acest stadiu de dezvoltare. Rolul guvernului se modifică pe durata stadiului patru, scopul fiind acela de a permite piețelor o funcționare mai eficientă.

Sub aspect grafic, SDI 4 este reprezentat printr-o curbă cu valori pozitive ale PIN. Trecerea din SDI 3 în SDI 4 a avut loc în punctul 0 (intrările de ISD sunt egale cu ieșirile de ISD). IEN și PIN prezintă valori pozitive iar evoluția PIN este pozitivă pe toată durata stadiului 4. Procesul de dezvoltare investițională din SDI 4 este pozitiv:

$$IEN > 0 \Rightarrow PIN > 0 \Rightarrow PDI (+)$$

În *Stadiul 5 (SDI 5)* al PDI apare o stare de echilibru care va evolua în jurul valorii zero, alternând între balanțe negative și pozitive ale evoluției PIN. SDI 5 este specific ărilor dezvoltate cu un nivel crescut al intrărilor și ieșirilor de ISD. Acest stadiu de dezvoltare este influențat de ciclurile economice stereotipe și de evoluția pe termen scurt a ratelor de schimb. În ările dezvoltate aflate în SDI 5 se observă trecere de la comerțul între națiuni produse de bunuri și servicii diferite (teoria Heckscher-Ohlin-Samuelson) la comerțul între ări care produc bunuri asemănătoare, dat de comerțul intercompanii și intra-companii. Investițiile reciproce de capital mutuale între ările dezvoltate, atât în calitate de importatori, cât și de exportatori reprezintă baza acestor schimburi comerciale. De-a lungul acestui stadiu, firmele devin din ce în ce mai globalizate. Cu cât o companie este mai globalizată, cu atât mai mult bunurile produse devin specifice ării receptoare și sunt mai puțin dependente de condițiile economice, politice și culturale din ăra de origine a ISD.

Există două tipuri de ISD preponderente în stadiul 5: ISD în căutarea de piețe (investiții provenite din ări de origine aflate în primele stadii (Stadiul 1 și 2 ale PDI) și ISD în căutarea de active (provenite din ările aflate în Stadiul 4 și 5, orientate spre anumite ramuri economice, care implică R&D). Pentru ările gazdă, avantajele de proprietate devin mai puțin dependente de resursele naturale și mai dependente de capacitatea ISD de a-și organiza avantajele mai eficient și de a exploata beneficiile multinaționalității. În acest stadiu al evoluției PIN, politicile guvernamentale joacă un rol cheie în structurarea caracteristicilor piețelor prin stabilirea

strategiilor macroeconomice și a direcțiilor de dezvoltare națională.

Reprezentarea grafică a SDI 5 este dată de traiectoria curbei evoluției PIN care fluctuează în jurul valorii 0 a IEN, având o formă stereotipă. Atât IEN cât și PIN prezintă valori negative sau pozitive iar evoluția PIN este negativă sau pozitivă. Procesul de dezvoltare investițională din SDI 5 este negativ sau pozitiv:

$$IEN > \text{sau} < 0 \Rightarrow PIN > \text{sau} < 0 \Rightarrow PDI (+, -)$$

7. Concluzii

Procesul de dezvoltare investițională este cel mai nou concept privind investițiile străine directe. Ipoteza de bază a acestei teorii este aceea că, pe măsură ce ăra se dezvoltă, condițiile pentru companiile locale și străine se schimbă, afectând fluxul extern și intern al ISD. Importanța cercetării acestui nou concept este dată de legătura dintre ISD și dezvoltarea economică ării receptoare. Pentru România, necesitatea determinării stadiului de dezvoltare investițională (SDI) este evidentă, datorită caracteristicii economiei românești, - aceea de a fi orientată spre export (structura exportului ISD asigură mai mult de 70% din exporturile românești). De asemenea, implementarea unor termeni pentru limbajul economic devine o necesitate dată de noutatea domeniului cercetat. Termenii folosiți mai sus pot să explice atât natura statică cât și cea dinamică a conceptului PDI.

Bibliografie

- [1] Dunning, J. H. (1981). Explaining the international direct investment position of countries: towards a dynamic and development approach. *Weltwirtschaftliche Archiv, Volume No. 117 (Issue 1)*, 30-64.
- [2] Dunning J. H., Narula, R. (1988). The investment development path revisited: some emerging issues. London: Routledge.
- [3] Dunning, J.H. (2001). The eclectic (OLI) Paradigm of International Production: Past, Present, Future. *International Journal of the Economics of Business*, 8 (2), 173-190.
- [4] Duran, J.J., Ubeda F. (2001). The investment development path: a new empirical approach and some theoretical issues, *Transnational Corporations*, 10(2), 1-34.
- [5] Narula, R., Guimon, J. (2010). The investment development path in a globalised world: implication for Eastern Europe, *Eastern Journals for European Studies*, 1(2), 5-21.
- [6] Jessua C., Labrousse C., Vitry D (2006). *Dictionar de tiinte economice* [Dictionary of economic sciences]. București: Ed. Arc.
- [7] Dobrot N. (1999). *Dictionar de economie* [Economic Dictionary]. București: Ed. Economic

Note

Nota A No iunea de pozi ie caracterizeaz o situa ie economic la un moment dat [6].

Nota B Proces economic define te o înl n uire ordonat a diferitelor etape i/sau stadii ale realiz rii unei opera iuni economice; mi care general , dezvoltare în spa iu i în timp, a unui fenomen economic [7]; în economie, un proces presupune evolu ia unui fenomen economic fie în sec iune instantanee, fie în func ie de timp [6].

Table No. 1

Termeni (englez i român) i defini ii pentru conceptul PDI

Termen în lb. englez	Termen in lb. român	Defini ii
Net Outward Investment (NOI)	Investi ii externe nete (IEN)	diferen a dintre stocul ie irile i intr rile nete de ISD
GDP/capita	PIB/loc.	produsul intern brut pe cap de locuitor
Net Outward Investment Position (NOIP)	Pozi ia Investi ional Net (PIN)	nivelul atins la un moment dat de Investi iile externe nete în func ie de PIB/loc.; - explic o situa ie punctual , static .
Investment Development Path (IDP)	Procesul de dezvoltare investi ional (PDI)	explic stadiul de dezvoltare a unei ri i gradul de dezvoltare al investi iilor într-un anumit stadiu; - reflect evolu ia PIN (evolu ia Pozi iei investi ionale nete) - implic o situa ie de dinamism, progresie, evolu ie i continu schimbare (sc dere, cre tere sau evolu ie sinusoidal).

Table No. 2

Evolu ia Procesului de Dezvoltare Investi ional (PDI)

Stadiu PDI	IEN, PIN	Valoare PDI (negativ sau pozitiv)
SDI 1	$IEN < 0 \Rightarrow PIN < 0$	PDI (-)
SDI 2	$IEN < 0 \Rightarrow PIN < 0$	PDI (-)
SDI 3	$IEN < 0 \Rightarrow PIN < 0 (\Rightarrow 0)$	PDI (-)
SDI 4	$IEN > 0 \Rightarrow PIN > 0$	PDI (+)
SDI 5	$IEN > \text{sau} < 0 \Rightarrow PIN > \text{sau} < 0$	PDI (+,-)

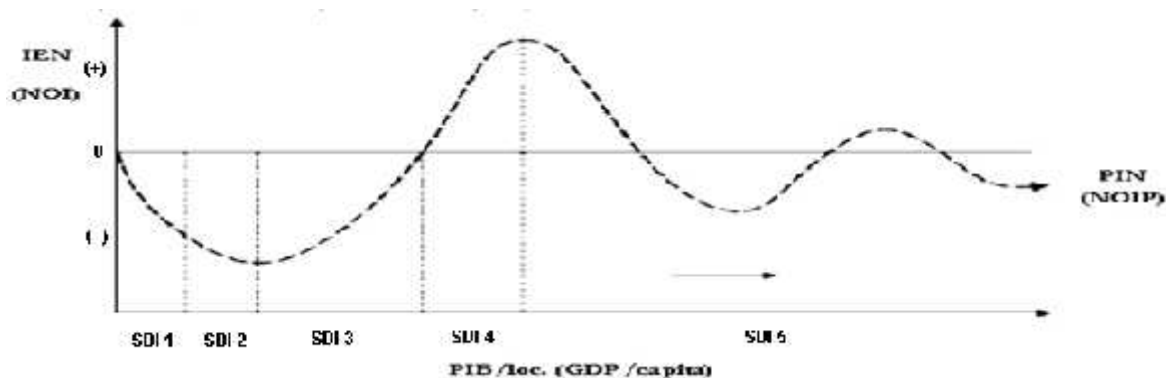

Figura Nr.1 Procesul de dezvoltare investi ional (PDI), stadiile dezvolt rii investi ionale (SDI 1-5) i evolu ia pozi iei investi ionale nete (PIN), Sursa: Dunning i Narula, 1996.